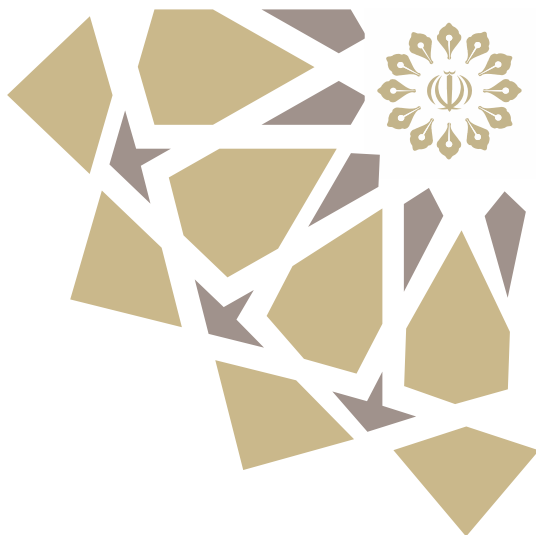

پژوهشکده شورای نگهبان
گزارش استدلالی

نظرات استدلالی شورای نگهبان

در خصوص مصوبات مجلس شورای اسلامی

**لایحه معاهده استرداد مجرمین بین جمهوری
اسلامی ایران و جمهوری فدرال برزیل**

پژوهشکده شورای نگهبان

باسمه تعالی

نظرات استدلالی شورای نگهبان
در خصوص مصوبات مجلس شورای اسلامی

لایحه معاهده استرداد مجرمین بین جمهوری
اسلامی ایران و جمهوری فدرال برزیل

تاریخ تصویب: ۱۴۰۰/۰۲/۱۹

کد گزارش: ۱۴۰۰۰۸

تاریخ نظر شورای نگهبان: ۱۴۰۰/۰۳/۳۱

پژوهشکده شورای نگهبان

لایحه معاهده استرداد مجرمین بین جمهوری اسلامی ایران و جمهوری فدرال برزیل

■ درباره‌ی مصوبه

«لایحه معاهده استرداد مجرمین بین جمهوری اسلامی ایران و جمهوری فدرال برزیل» بنا به پیشنهاد وزارت دادگستری در جلسه‌ی مورخ ۱۳۹۸/۲/۴ هیئت وزیران به تصویب رسید و برای طی تشریفات قانونی به مجلس شورای اسلامی ارسال شد.

این لایحه در تاریخ ۱۴۰۰/۲/۲۹ در صحن علنی مجلس مطرح و با اصلاحاتی به تصویب نمایندگان رسید و برای طی روند قانونی مذکور در اصل (۹۴) قانون اساسی، به موجب نامه‌ی شماره ۱۱۷/۱۷۹۳۶ مورخ ۱۴۰۰/۳/۵ به شورای نگهبان ارسال شد. شورای نگهبان با تشکیل جلسه در تاریخ ۱۴۰۰/۳/۱۹، این مصوبه را بررسی کرد و مفاد برخی از مواد آن را مغایر با موازین شرع دانست و نظر خود در این خصوص را طی نامه‌ی شماره ۱۰۲/۲۶۳۹۴ مورخ ۱۴۰۰/۳/۲۶ به مجلس شورای اسلامی اعلام کرد.

«نظرات استدلالی شورای نگهبان در خصوص لایحه معاهده استرداد مجرمین

بین جمهوری اسلامی ایران و جمهوری فدرال برزیل»

ماده واحده - ...

بسم الله الرحمن الرحيم

معاهده استرداد مجرمین بین جمهوری اسلامی ایران

و جمهوری فدرال برزیل

مقدمه

جمهوری اسلامی ایران و جمهوری فدرال برزیل که از این پس «طرف‌ها» نامیده می‌شوند:

با تمایل به تقویت روابط موجود بین دو کشور؛

با علاقه به بهبود اثر بخشی تحقیق و تعقیب جرم و مبارزه با جرم با روشی مؤثرتر، به عنوان ابزار حفاظت از ارزش‌های مشترک مربوط به خود؛

با احترام به حقوق بشر و حاکمیت قانون؛

با توجه به تضمین‌ها در نظام‌های حقوقی مربوط خود که برای متهم حق محاکمه عادلانه، از جمله حق رسیدگی توسط یک دادگاه بی‌طرف بنیان گذاشته شده به موجب قانون را فراهم می‌کند؛

با آگاهی از نیاز به انجام وسیع‌ترین سطح همکاری احتمالی در زمینه استرداد مجرمانی که به خارج گریخته‌اند؛

با در نظر گرفتن اینکه اهداف مزبور می‌تواند از طریق موافقتنامه دو جانبه‌ای محقق گردد که اقدامات مشترک در مسائل مرتبط با استرداد را مشخص می‌کند؛

با تمایل به انعقاد معاهده‌ای در زمینه استرداد مجرمین بر پایه اصول حاکمیت ملی، عدم

مداخله در امور داخلی هر طرف و حمایت از منافع متقابل؛

به شرح زیر توافق نموده‌اند:

ماده ۱- ...

«دیدگاه مغایرت»

اطلاق حکم مقرر شده در مقدمه‌ی این سند در مورد «احترام به حقوق بشر»، از این منظر که برخی از احکام حقوق بشر (با خوانش عرفی از آن) مغایر با موازین شرعی است، دارای اشکال شرعی است.

«نظر شورای نگهبان»

۱- اطلاق احترام به حقوق بشر (به معنای عرفی آن) مذکور در مقدمه معاهده، خلاف موازین شرع شناخته شد.

ماده ۱- اصول کلی

طرف‌ها طبق مفاد این معاهده و حقوق داخلی مربوط خود، اشخاصی را که در قلمرو آنها یافت شده و توسط طرف دیگر به منظور انجام جریان رسیدگی کیفری یا اجرای حکم درخواست شده‌اند، مسترد خواهند کرد.

ماده ۲- جرایم قابل استرداد

۱- از نظر این معاهده، استرداد در ارتباط با جرایمی انجام خواهد شد که به موجب قوانین داخلی طرف‌ها با حبس یا سایر اشکال محرومیت از آزادی به موجب حکم دادگاه به مدت یک سال یا بیشتر قابل مجازات می‌باشند.

۲- ...

۵- طرف درخواست‌کننده، نباید مجازات‌هایی را که در حقوق داخلی طرف درخواست‌شونده پیش‌بینی نشده باشند در مورد شخص مورد درخواست اعمال کند.

۶- ...

ماده ۳- زمینه‌های امتناع

۱- استرداد به دلایل زیر رد خواهد شد:

الف) شخص درخواست‌شده، تبعه طرف درخواست‌شونده باشد. در چنین وضعیتی، طرف درخواست‌شونده باید بنا به درخواست، پرونده را به مقام صلاحیت‌دار خود جهت بررسی اقامه جریان رسیدگی کیفری تحویل دهد و طرف درخواست‌کننده را از نتیجه آگاه نماید؛

ب) طرف درخواست‌شونده متوجه شود که استرداد می‌تواند به حاکمیت، امنیت ملی و نظم عمومی آن لطمه زند یا اینکه با قانون اساسی آن در مغایرت می‌باشد؛

پ) ...

ماده ۴- ...

ماده ۵- بازداشت موقت

۱- در موارد اضطراری و پیش از آنکه رسمیت بخشیدن به استرداد تکمیل گردد، طرف درخواست‌کننده می‌تواند بازداشت موقت شخص خواسته‌شده را درخواست نماید. درخواست دستگیری موقت باید با استناد به قرار بازداشت صادره توسط مقام صلاحیت‌دار طرف درخواست‌کننده یا حکم محکومیت و علاوه بر آن همراه تأییدیه‌های مبنی بر ارسال درخواست استرداد باشد. درخواست دستگیری موقت می‌تواند از طریق استفاده از ابزارهای الکترونیک یا سازمان پلیس جنایی بین‌المللی (اینترپل) ارسال گردد.

۲- ...

ماده ۶- ...

ماده ۱۱- قاعده اختصاصیت

۱- شخصی که مسترد گردیده است نباید به منظور اجرای حکم یا دستور بازداشت برای هر جرم ارتكابی پیش از جرمی که اساس استرداد وی است تحت تعقیب قرار گرفته، محکوم شده یا بازداشت شود و آزادی وی نباید بدون هیچ دلیلی محدود گردد، مگر در موارد زیر:

... (الف) ...

ماده ۱۲- استرداد مجدد به دولت ثالث

طرف درخواست کننده نمی تواند شخص را در ارتباط با جرایم ارتكاب یافته پیش از استرداد، بدون رضایت پیشین طرف درخواست شونده به دولت ثالث مسترد کند. طرف درخواست شونده می تواند ابراز رضایت مزبور را منوط به ارائه اسناد و اطلاعات موضوع ماده (۵) این معاهده نماید.

ماده ۱۳- ...

ماده ۱۶- مصادره و تسلیم اموال

۱- در صورت درخواست طرف درخواست کننده، طرف درخواست شونده باید تا آن میزان که حقوق داخلی وی اجازه می دهد، اشیاء به دست آمده از طریق جرم یا استفاده شده در ارتباط با آن و هرگونه اموال دیگر دارای ارزش اثباتی یافت شده در قلمرو خود را مصادره و این اشیاء و اموال را در صورت انجام استرداد به طرف درخواست کننده تسلیم نماید.

۲- اشیاء و اموال ذکر شده در بند (۱) این ماده باید به صورت مستقل از انجام استرداد مورد توافق، تسلیم گردند.

... ۳-

ماده ۱۷- گذر

۱- ...

۳- طرف درخواست‌شونده باید طبق حقوق داخلی خود شخص گذر داده شده را در قلمرو خود تحت بازداشت نگاه دارد.

۴- ...

ماده ۱۸- ...

ماده ۲۰- فرار

اگر شخص مورد استرداد پیش از اتمام رسیدگی‌های قضایی یا مجازات حبس در قلمرو طرف درخواست‌کننده گریخته و به قلمرو طرف درخواست‌شونده بازگردد، وی بنا به درخواست، بازداشت خواهد شد و متعاقباً و بدون نیاز به هرگونه تشریفات بیشتری به آن طرف تسلیم خواهد شد.

ماده ۲۱- ...

دیدگاه مغایرت

الف) اطلاق حکم ماده (۱) و بسیاری دیگر از مواد این مصوبه (همچون ماده (۲)، ماده (۳)، ماده (۵)، ماده (۱۱)، ماده (۱۲)، ماده (۱۶)، ماده (۱۷) و ماده (۲۰)) مبنی بر تجویز استرداد متهمان یا مجرمان و بیان احکام مختلف ناظر به آن، از دو جهت واجد اشکال شرعی است: اولاً قضای صورت گرفته در کشور برزیل (چه از نظر آیین دادرسی و چه از حیث ترتیب اثر دادن به احکام صادره‌ی دادگاه‌ها)، فاقد حجت شرعی است و استرداد افراد مطابق آن، مغایر با موازین شرعی تلقی می‌شود. ثانیاً در مواردی که عمل به حکم خارجی در راستای استرداد افراد، متضمن ظلم به آنها باشد، مسترد کردن افراد مصداق اعانه یا تعاون بر اثم^۱ و مغایر با موازین شرعی است.

۱. برای توضیح بیشتر در خصوص قاعده‌ی فقهی حرمت اعانت بر اثم نک. به: (فاضل لنکرانی، محمد، القواعد

ب) حکم بند (۵) ماده (۲) مبنی بر مجازات نکردن مجرم مسترد شده به ایران بیش از آنچه در حقوق داخلی برزیل پیش‌بینی شده است، واجد اشکال شرعی است؛ زیرا ممکن است در قضای اسلامی، مجازات جرمی سنگین‌تر از مجازات مقرر شده در حقوق کیفری برزیل باشد و حکم به اجرا نکردن آن مجازات اسلامی، مغایر با موازین شرعی است.

ج) حکم ذیل جزء (۱) بند (الف) ماده (۳) مبنی بر درخواست دولت جمهوری اسلامی از دولت برزیل برای رسیدگی قضایی در خصوص مجرم برزیلی نزد محاکم خود، مغایر با موازین شرعی است؛ چرا که عمل به این حکم متضمن اعتبار بخشیدن به قضای غیر اسلامی است، حال آنکه رسیدگی قضایی آنها فاقد اعتبار شرعی است. د) اطلاق حکم مقرر شده در بند (۱) و (۲) ماده (۱۶) در خصوص مصادره‌ی اموال، از حیث شمول بر مواردی که مطابق موازین شرعی مصادره جایز نیست، واجد اشکال شرعی است.

■ نظر شورای نگهبان

۲- همان‌گونه که در موافقتنامه‌های مشابه اظهار نظر شده است این لایحه از این جهت که اطلاق برخی از مواد آن از جمله ماده (۱)، بندهای (۱) الی (۵) ماده (۲)، ماده (۳)، ماده (۵)، ماده (۱۱)، ماده (۱۲)، ماده (۱۶)، بندهای (۳) و (۴) ماده (۱۷) و ماده (۲۰)، اعمال مقررات غیرمنطبق با موازین شرعی دولت طرف متعاقد را لازم‌الاجرا دانسته و نیز بعضی مواد آن مستلزم تأیید صحت قوانین و صحت آیین دادرسی قوه‌ی قضائیه کشور طرف متعاقد و نیز ارجاع کارهای قضایی به دادگاه‌های آن کشور می‌باشد که خود موجب اثر دادن بر احکامی است که در آن دادگاه‌ها ولو بر خلاف ضوابط اسلامی صادر می‌گردد و موجب ظلم به افراد مسترد خواهد شد، خلاف موازین شرع شناخته شد.

ماده ۹- تصمیم‌گیری در ارتباط با درخواست استرداد

- ۱- طرف درخواست‌کننده باید در ارتباط با درخواست استرداد طبق مفاد این معاهده و حقوق داخلی خود تصمیم‌گیری نماید و بی‌درنگ تصمیم خود را به طرف درخواست‌کننده اطلاع دهد.
- ۲- ...

■ توضیح تذکر

ترجمه‌ی بند (۱) این ماده دارای اشکال نگارشی است و هر دو طرف استرداد را به اشتباه «طرف درخواست‌کننده» ذکر کرده است. بنابراین با توجه به نسخه‌ی انگلیسی متن «طرف درخواست‌کننده» سطر نخست، «طرف درخواست‌شونده» یا «Requested Party» بوده است که شایسته است اصلاح شود.

■ نظر شورای نگهبان

تذکر: در ابتدای بند (۱) ماده (۹)، واژه «درخواست‌کننده» باید به واژه «درخواست‌شونده» اصلاح شود.

مقام معظم رهبری حضرت آیت الله خامنه‌ای (مد ظله العالی)

در دیدار با اعضای شورای نگهبان (۱۳۷۹/۴/۲۸):

«... شما استدلال دارید، اما این استدلال برای مجلس، گاهی معلوم نیست، گاهی برای مجمع تشخیص هم درست معلوم نیست، ... در حالی که خوب است در متن آن حکم اشاره‌ای به استدلال بشود و در یک محل یا جداگانه آن استدلال به تفصیل نوشته بشود.»

پژوهشکده شورای نگهبان

گزارش استدلالی

پژوهشکده شورای نگهبان

تهران، خیابان شهید سپهبد قزنی،
کوچه شهید دهقانی نیا، پلاک ۱۲
صندوق پستی: ۱۴۶۳-۱۳۱۴۵

تلفن: ۰۲۱-۸۸۳۲۵۰۴۵

نمابر: ۰۲۱-۶۴۰۱۴۸۱۷

www.shora-rc.ir
nashr@shora-rc.ir